

“BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INTEGRAL TEXNOLOGIYALAR”

Xasanova Shohbuzaxon Solijonovna
Bog'dod tumani 7-umumta'lim maktabi o'qituvchisi

Boshlang'ich ta'lim tizimi zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni o'z ichiga olishi kerak. Ta'lim jarayonida integral texnologiyalarning qo'llanilishi, o'quvchilarni nafaqat bilim bilan, balki ijodiy fikr, muammolarni hal qilish ko'nikmalari, va jamiyatda o'z o'rnini topish uchun zarur bo'lgan kompetentsiyalar bilan ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda integral texnologiyalarni qo'llash, ularning ta'lim jarayoniga ta'siri, o'quvchilar kompetentsiyalarini rivojlantirish va o'qituvchilar rolini o'rganish maqsadida bir qator tahlillar o'tkaziladi.

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqichdir. Ushbu davrda o'quvchilar ilmiy tafakkur, mustaqil fikrlash va ijodkorlik kabi ko'nikmalarni o'zlashtirishadi. Boshlang'ich ta'limning asosiy maqsadi nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam berishdir.

O'quvchilarning shaxsiyati, bilim olishi, ijtimoiy va emosional rivojlanishi bu bosqichda shakllanadi. Boshlang'ich ta'limda o'qituvchilar o'z darslarida o'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini diversifikatsiyalashlari lozim. Bunda o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olish, darslarni interfaol va qiziqarli tarzda o'tkazish muhimdir.

Integral texnologiyalar – bu ta'lim jarayonini samarali qilish maqsadida turli metod va vositalarni birlashtirishni ifodalaydi. Ular o'quvchilarga turli mavzularni o'rganishda yanada kengroq va chuqurroq yondashuvlarni taqdim etadi. Integral texnologiyalar, o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida o'zaro faoliyatni, hamkorlikni rivojlantiradi.

Integral texnologiyalarning asosiy foydalari:

1. O'quvchilarning qiziqishini oshirish: Zamonaviy texnologiyalar va interfaol metodlar o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilar darsda faol ishtirok etish orqali bilim olish jarayonida ko'proq motivatsiya topadilar.

2. Ijodkorlikni rivojlantirish: O'qituvchilar integratsiyalashgan texnologiyalar orqali o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, muammolarni hal qilishga undashlari mumkin. Masalan, o'quvchilar loyihalar tayyorlash, tadqiqotlar o'tkazish orqali o'zlarining ijodkorlik qobiliyatlarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

3. Mavzularni chuqur o'rganish: Integral texnologiyalar yordamida o'quvchilar bir vaqtning o'zida bir necha fan yoki mavzuni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, tarix va geografiyani birlashtiruvchi loyihalar o'quvchilarning mavzularni bir-biri bilan bog'lab o'rganishlariga yordam beradi.

4. O'zaro muloqotni rivojlantirish: O'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik va muloqot integral texnologiyalar orqali rivojlanadi. O'qituvchilar o'z darslarida guruhli ishlar va muhokamalarni tashkil etish orqali o'quvchilarni bir-biri bilan fikr almashishga undashlari mumkin.

Integral texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchilar darslarni rejalashtirishda turli yondashuvlardan foydalanishlari zarur. Darslar davomida o'quvchilar o'rtasida muloqot va hamkorlikni rivojlantirish maqsadida guruhli ishlar tashkil etilishi mumkin. Masalan, o'quvchilar birgalikda muammo yechish bo'yicha ish olib boradilar va o'z natijalarini taqdim etadilar.

Ushbu jarayonda o'qituvchilar o'z darslarini yanada qiziqarli va interfaol qilishlari kerak. Dars davomida o'quvchilar tomonidan berilgan savollarga tezkor javoblar berish, ularning fikrlarini hurmat qilish va o'zaro muloqotni rag'batlantirish muhimdir. O'qituvchilar darsni qanday olib borayotganidan tashqari, o'quvchilarning qiziqishlarini ham inobatga olishlari kerak.

Bu jarayonda o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olish, darslarni interfaol va qiziqarli tarzda o'tkazish muhimdir.

O'quvchilarni integral texnologiyalar orqali tayyorlash jarayonida ko'nikmalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu kompetentsiyalar o'quvchilarning kommunikativ, ijodiy, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. O'qituvchilar darslar davomida o'quvchilarning bu ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi kerak.

O'quvchilarni kommunikativ kompetentsiya rivojlantirishda guruhli ishlar va muhokamalar o'tkazish juda muhimdir. O'quvchilar o'zaro fikr almashish, turli nuqtai nazarlardan kelib chiqqan holda muammolarni baholash va yechimlar taklif qilish orqali o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradilar. O'qituvchilar dars davomida o'quvchilarga savollar berib, ularning fikrlarini rivojlantirishlari, mulohaza yuritishlariga va o'z fikrlarini ifoda etishlariga yordam berishlari zarur.

Shuningdek, ijodiy fikrlash ko'nikmasini rivojlantirish uchun o'quvchilarga turli ijodiy vazifalar berish muhimdir. Masalan, o'quvchilarga o'z hikoyalarini yozish, rasm chizish yoki rolli o'yinlar o'tkazish orqali ijodiy yondashuvni rivojlantirish mumkin. Bu jarayonda o'qituvchilarning maqsadi – o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularni ijodiy fikrlashga rag'batlantirishdir.

Bundan tashqari, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'quvchilarni turli masalalar bo'yicha fikr almashishga jalb qilish, ularga savollar berish va o'z fikrlarini baholash imkonini berish lozim. O'qituvchilar o'z darslarida muammoli vaziyatlarni keltirib chiqarish, bu vaziyatlarga qarab turli yechimlarni muhokama qilish orqali o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga undashlari kerak.

O'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun, o'qituvchilar amaliy faoliyatlar va tajribalardan foydalanishlari muhimdir. O'quvchilar o'z bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishlari zarur. Masalan, o'quvchilar eksperimentlar o'tkazish, loyihalar tayyorlash yoki tadqiqotlar o'tkazish orqali o'z bilimlarini amaliyotga tadbiiq etishlari mumkin.

O'qituvchilar integral texnologiyalarni qo'llashda muhim rol o'ynaydilar. Ularning tayyorgarligi, pedagogik yondashuvlarga ochiqligi va zamonaviy metodlarni bilishi ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. O'qituvchilar yangi texnologiyalarni o'z darslarida qanday qo'llashni bilishi zarur.

O'qituvchilar, o'z darslarini rejalashtirishda, o'quvchilarni o'ylab harakat qilishga undashlari kerak. Ular dars davomida o'quvchilarning ehtiyojlariga javob beradigan va ularning qiziqishlarini inobatga oladigan interfaol yondashuvlarni tanlashlari lozim. O'qituvchilar o'zlarining pedagogik metodlarini takomillashtirish, o'z bilim va ko'nikmalarini yangilash orqali o'quvchilarga yanada yaxshiroq xizmat ko'rsatishi mumkin.

O'qituvchilarning o'zaro hamkorligi ham ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ular bir-birlari bilan tajriba almashish, yangi metod va texnologiyalarni birgalikda o'rganish orqali ta'lim jarayonini yaxshilashlari mumkin. O'qituvchilar o'rtasida hamkorlik, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos keladigan darslarni o'tkazishda yordam beradi.

Turli mamlakatlarda integral texnologiyalarni amalga oshirish tajribalari mavjud. O'zbekistonda ham ta'lim jarayonida bunday texnologiyalarni joriy etish davom etmoqda. Maktablar o'quvchilarga zamonaviy usullar orqali bilim berish, ularni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga rag'batlantirish va kreativ fikrlashni rivojlantirish maqsadida turli dasturlarni amalga oshirmoqda.

O'zbekiston ta'lim tizimida integral texnologiyalarni amalga oshirish jarayoni bir qator muhim bosqichlardan iborat. Birinchidan, ta'lim tizimining yangilanishi, o'qituvchilar va o'quvchilarning yangi yondashuvlarga ochiqligini oshirish zarur. Ta'lim dasturlarida integral

texnologiyalarning ko'proq o'rin egallashi, o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik usullarni qo'llash zarur.

Ikkinchidan, ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish uchun zarur infratuzilmani yaratish muhimdir. Kompyuterlar, interaktiv taxtalar, multimedia vositalari va boshqa texnologiyalar o'qituvchilarga o'quvchilarning qiziqishini oshirish va darslarni yanada qiziqarli o'tkazish imkonini beradi.

Uchinchidan, ta'lim jarayonida o'quvchilar va ularning ota-onalari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish muhimdir. Ota-onalar, o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlari, ularning bilim olishlariga yordam berishlari va ularning qiziqishlarini rivojlantirishlari zarur. Ota-onalar bilan hamkorlik, ta'lim jarayonini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Kelajakda integral texnologiyalarni yanada kengaytirish va rivojlantirish ta'lim tizimida yangiliklar kiritish uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar va ta'lim muassasalari integral texnologiyalarni yanada samarali qo'llash va o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilashga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishlari zarur.

Yana bir muhim jihat – ta'lim jarayonida o'quvchilarni o'z-o'zini rivojlantirishga yo'naltirishdir. O'quvchilarni mustaqil fikrlashga, o'z bilimlarini mustaqil ravishda kengaytirishga, turli resurslardan foydalanishga va o'zaro hamkorlikda ishlashga o'rgatish muhimdir. Buning uchun o'qituvchilar o'quvchilarga muammolarni hal qilishda yordam berishlari, ularni mustaqil fikr yuritishga undashlari va o'zlarini rivojlantirish imkoniyatlarini yaratishlari zarur.

Integral texnologiyalar boshlang'ich ta'limda muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi. O'qituvchilar bu texnologiyalarni o'z darslarida qo'llash orqali o'quvchilarning ijodkorligini, mustaqil fikrlashini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydilar.

Kelajakda integral texnologiyalarni yanada kengaytirish va rivojlantirish ta'lim tizimida yangiliklar kiritish uchun muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni zamonaviy hayot sharoitlariga mos ravishda tayyorlash va ularning o'z-o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini oshirishdan iborat. Integral texnologiyalar yordamida o'quvchilar zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmonov, A. (2021). "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni". O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Karimova, L. (2020). "Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar". Ta'lim va innovatsiyalar.
3. Sultonov, S. (2019). "Loyiha asosida o'qitish: nazariya va amaliyot". Ta'lim va ilm-fan.
4. Махкамова Д.А. Methodical provision of vocational guidance of students in secondary schools // Galaxy . №8. 2022. 434-440 b. (13.00.00. № 30) Impact Factor (SJIF 2022:7.718)
5. Махкамова Д.А. Methodological provision of directing students to profession in high schools // Semiconductor Optoelectronics, vol.42, No. 02(2023). -P. 1308-1313. <https://internationaljournals.co.in/index.php/giirj/article/view/4780>
6. Rakhmankulova, N. K. (2022). METHODS OF TEACHING MATHEMATICS IN EDUCATION. In ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ (pp. 15-17).